

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2016

Kateřina Sasová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Kateřina Sasová

**Imigrační politika a integrace imigrantů
v Norsku
Norsko, zlatá střední cesta – ale proč právě tam?**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Kateřina Sasov**

Vedoucí práce: **PhDr. Miloř Brunclík, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

SASOVÁ, Kateřina. *Imigrační politika a integrace imigrantů v Norsku*. Praha, 2016. 31 s. Bakalářská diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Miloš Brunclík, Ph. D.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je imigrační politika a integrace imigrantů v Norsku. Práce se zaměřuje zejména na srovnání norského přístupu se dvěma dalšími zeměmi skandinávského regionu, Dánskem a Švédskem, a v souvislosti s tím na to, jaké důvody migranty vedou k tomu, aby si jako svou cílovou zemi vybrali právě Norsko. Tyto důvody jsou rovněž podpořeny teoretickými koncepty, které vysvětlují migraci. S důvody, které vedou migranty do Norska, pak souvisí i přístup norské veřejnosti, neboť alespoň částečně otevřená společnost je pro migranty důležitá, mají-li se v dané zemi usadit a do společnosti se úspěšně integrovat. Z hlediska srovnání skandinávského regionu autorka dochází k závěru, že Norsko v některých ohledech skutečně v imigrační politice zaujímá středovou pozici mezi relativně značně restriktivním Dánskem a na druhou stranu velmi liberálním Švédskem. Autorka se v práci opírá v široké míře o statistické metody a údaje ze švédského, dánského i norského statistického úřadu. Srovnání skandinávských zemí pak probíhá na kvalitativní bázi, kdy jsou srovnávány imigrační politiky jednotlivých skandinávských zemí, se zvláštním soustředěním na problematiku týkající se naturalizace, na níž je velmi dobře možné demonstrovat středovou pozici, kterou Norsko mezi Dánskem a Švédskem zaujímá.

Abstract

This Bachelor Thesis deals with the immigration policy and integration of immigrants in Norway. The main aim is to compare Norwegian approach with the other two Scandinavian countries, Denmark and Sweden. In the context it describes as well what reason the migrants have to settle down in Norway and the author also supports these reasons with the theoretical approaches explaining migration. The other important thing is how open Norwegian society is in the sense of immigration since at least partially open society is important to the migrants if they are supposed to integrate successfully in the country. While comparing the Scandinavian region the author comes to a conclusion that Norway indeed does stand somewhere in the middle between relatively restrictive Denmark and on the other hand quite liberal Sweden, at least in some of the aspects. The author relies to a large extent on statistical methods and the data from Swedish, Danish and Norwegian statistical offices. The comparison of Scandinavian countries is however also carried out on qualitative basis as immigration policies are compared with special emphasis on the process of naturalization that can very well demonstrate Norwegian position “in the middle”.

Klíčová slova

Imigrace, imigrant, integrace, Norsko, Skandinávie, historie, politika

Keywords

Immigration, immigrant, integration, Norway, Scandinavia, history, politics

Rozsah práce: Samotný text včetně mezer a poznámek čítá 72 989 znaků, tedy 40,5 normostrany.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 1. 2016

Kateřina Sasová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Miloši Brunclíkovi, Ph.D. za vedení práce a cenné rady a své rodině a přátelům za podporu.

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala imigrační politiku a integraci imigrantů v Norsku. O tuto severskou zemi se dlouhodobě zajímám a informace k tématu mám v plánu získávat také přímo z norských zdrojů během výměnného pobytu v programu Erasmus+, který strávím v zimním semestru 2015/16 na univerzitě v norském Bergenu. Během tohoto studijního pobytu budu také využívat možnosti konzultace s norskými odborníky na tuto problematiku. Téma imigrace a integrace imigrantů je v dnešní době hojně skloňováno nejen v norské společnosti, proto jsem se rozhodla právě pro něj.

Kontext tématu

K 1. lednu 2015 tvořili 15,6 % obyvatel Norska imigranti a potomci imigrantů (takzvaní imigranti druhé generace), přičemž 13 % obyvatel představovali imigranti první generace a zbývajících 2,6 % imigranti druhé generace. V konkrétních číslech se jednalo celkem o 804 963 imigrantů první a druhé generace. Ačkoli procentuální nárůst imigrantů byl v roce 2014 nejnižší od roku 2006, jedná se o významnou část norské populace. Největší skupinu tvoří polští imigranti s 91 000 rezidenty, druhou největší skupinu pak reprezentují Švédí s 36 900 rezidenty. Na třetím místě jsou litevští imigranti s 35 900 rezidenty. V celkových číslech tedy 55 % imigrantů do Norska tvoří Evropané. Co se týče imigrantů druhé generace, u těch je situace diametrálně odlišná a oproti imigrantům první generace, jejichž nadpoloviční většina pochází z evropských zemí, je možné spatřovat značnou disproporci. Největší skupinu v poolu imigrantů druhé generace tvoří potomci pákistánských rodičů (16 000), následováni jsou potomky somálských rodičů (10 300) a potomky iráckých rodičů (8 700). Téměř 67% imigrantů druhé generace má své kořeny v Africe či Asii.¹

Cíle výzkumného projektu

Cílem mého výzkumného projektu bude stručné popsání imigrační historie Norska a charakterizování současné imigrační politiky. V úvodu bych také ráda stručně nastínila postoj jednotlivých relevantních politických stran k problematice imigrace a vliv této otázky na norskou politiku.

---

¹ <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbef>

Hlavním výzkumným cílem, kterému bych se ve své práci ráda věnovala, bude ale především integrace imigrantů v Norsku.

Stěžejními otázkami pro mou práci budou následující:

- Dochází v Norsku k úspěšné integraci imigrantů do norské společnosti?
- Který ze tří modelů národní integrace zastává Norsko v současné době?

Ve své práci budu tedy operovat s pojmy imigrace neboli přistěhovalectví a integrace neboli začleňování. Těmto se později budu věnovat ve výchozím teoretickém rámci.

Současný stav poznání

Imigrací a multikulturální společností se zabývá například kniha Pavla Barši *Politická teorie multikulturalismu*² a *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti* Giovanni Sartoriho³. Ty nabízejí přehledný vhled do této problematiky.

Historii imigrace do Norska se ve své knize *A History of Immigration: The Case of Norway 900 – 2000* věnují Grete Brochmann a Knut Kjeldstadli. Tato kniha pojednává nejen o tom, jak se s postupem času měnil původ imigrantů, ale zabývá se také postojem různých státních celků, které na daném území v dané době existovaly, jakož i postojem domácího obyvatelstva k nově příchozím.⁴

Výchozí teoretický rámec

Imigrace neboli přistěhovalectví je proces, při kterém se na území určitého státu usídlují obyvatelé zahraničního původu. Důvody imigrace bývají nejčastěji ekonomické, politické nebo náboženské. Podle odhadů Organizace spojených národů bylo v roce 2013 na světě téměř 232 milionů migrantů.⁵

---

² BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 347 p. ISBN 80-859-5947-X.

³ SARTORI, Giovanni. 2005. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 1. vyd. v čes. jaz. Praha: Dokořán, 134 s. Bod (Dokořán). ISBN 80-736-3022-2.

⁴ BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, c2008, 331 p. ISBN 978-821-5013-138.

⁵ http://esa.un.org/unmigration/documents/PF_South-South_migration_2013.pdf

Způsoby integrace imigrantů lze zjednodušeně rozdělit na tři modely: francouzský, britský a německý. Francouzský typ se vyznačuje důsledným asimilacionismem, kdy má dojít k úplnému rozpuštění skupinových zvláštností do jedné homogenní skupiny rovných občanů a zbytky etnických a jiných loajalit mají být depolitizovány a vytlačeny do soukromé sféry života.

Britský model předpokládá společnost složenou z různých regionálních či etnických skupin, které ve veřejném prostoru prezentují své zvláštní nároky. Práva jednotlivců mají tedy přímou souvislost s příslušností k určité skupině. I přes tento pluralismus se ale britský model vyznačuje hierarchickým pojetím, kdy anglická kultura je nadřazena ostatním.

Třetím typem je model přechodné diferencované inkorporace, který fungoval například v Německu. Tato varianta ovšem není politicky integrační, nýbrž segregacionistická, jelikož etnicko-kulturní odlišnost je brána jako nepřekonatelná překážka politické integrace. Ekonomické zapojení imigrantů do společnosti je tedy jasně odděleno od zapojení občansko-politického.⁶

Metodologie

Ve své bakalářské práci bych ráda využila převážně kvalitativní metody, konkrétně se tedy bude jednat o případovou studii. Půjde především o zkoumání vztahů mezi imigranty a norskou společností, posouzení toho, ke kterému ze tří základních modelů integrace se Norsko v současné době nejvíce přiklání, a zhodnocení, zda v Norském království dochází k úspěšné integraci imigrantů do společnosti.

V úvodu práce bych ráda vysvětlila základní pojmy, se kterými budu ve své práci dále operovat. Poté bych ráda objasnila historický kontext imigrace do Norského království a představila širší souvislosti týkající se této problematiky, jako jsou například i postoje relevantních politických stran k otázce imigrace.

V teoretické části práce popíšu jednotlivé teoretické modely integrace a v analytické části rozeberu konkrétně integraci imigrantů v Norsku. Následně zhodnotím, ke kterému ze tří základních teoretických modelů se norský případ nejvíce blíží.

---

⁶ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 347 p. ISBN 80-859-5947-X.

Úspěšnost integrace imigrantů v Norsku budu hodnotit na základě několika kritérií. Těmito kritérii bude například míra nezaměstnanosti imigrantů v porovnání s mírou nezaměstnanosti domácího obyvatelstva⁷ nebo vzdělání, kterého imigranti v Norsku dosahují⁸.

Na základě informací a dat, která v průběhu svého výzkumu získám, bych následně ráda zhodnotila všechny zkoumané aspekty a vytvořila případovou studii, která bude poskytovat přehledný náhled do problematiky imigrační politiky a integrace imigrantů v Norsku.

Zdroj dat

Ve své práci budu vycházet z odborné literatury, která již byla na toto téma sepsána, dále pak z dat Norského statistického úřadu (Statistisk Sentralbyrå), ze zpráv OSN a Mezinárodní organizace pro migraci (Organisation Internationale pour les Migrations) o mezinárodní migraci a dále pak z dat, která se mi podaří posbírat během mého studijního pobytu v Norsku.

---

⁷ <http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/statistikker/innvarbl>

⁸ <http://www.ssb.no/en/utdanning/statistikker/eksuvh>

Osnova

1. Úvod
2. Teorie
3. Metodologie
4. Historie imigrace do Norského království a současná imigrační politika
  4. 1. Změny ve složení imigrantů v Norském království
  4. 2. Vývoj postoje státu a domácího obyvatelstva k imigraci
  4. 3. Charakteristika současné imigrační politiky Norského království
  4. 4. Postoj jednotlivých relevantních politických stran k otázce imigrace
5. Základní modely integrace imigrantů
6. Integrace imigrantů v současné norské společnosti
  6. 1. Charakteristika současných integračních snah v Norském království
  6. 2. Zařazení norského případu do jednoho z teoretických modelů integrace imigrantů
7. Závěr
8. Seznam literatury
9. Seznam příloh
10. Přílohy

Seznam literatury citované v projektu

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 347 p. ISBN 80-859-5947-X.

BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, c2008, 331 p. ISBN 978-821-5013-138.

SARTORI, Giovanni. 2005. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 1. vyd. v čes. jaz. Praha: Dokořán, 134 s. Bod (Dokořán). ISBN 80-736-3022-2.

UNITED NATIONS: DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. [online]. [cit. 06. 05. 2015]. Dostupný z WWW <<http://www.un.org/en/development/desa/population/theme/international-migration/index.shtml>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigration and immigrants. [online]. [cit. 06. 05. 2015]. Dostupný z WWW <<http://www.ssb.no/en/innvandring-og-innvandrere>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Unemployment among immigrants. [online]. [cit. 06. 05. 2015]. Dostupný z WWW <<http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/statistikker/innvarbl>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Graduations from universities and colleges. [online]. [cit. 06. 05. 2015]. Dostupný z WWW <<http://www.ssb.no/en/utdanning/statistikker/eksuvh>>.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. [online]. [cit. 06. 05. 2015]. Dostupný z WWW <<http://www.iom.cz>>.

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD.....	1
1. TEORIE	4
1.1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	5
1.2 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ MIGRACI	7
1.2.1 FUNKCIONALISTICKÉ TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ MIGRACI	8
1.2.2 HISTORICKO-STRUKTURÁLNÍ TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ MIGRACI.....	9
2. HISTORIE MIGRACE DO NORSKA A NORSKÉ IMIGRAČNÍ POLITIKY	11
3. NORSKO VE SROVNÁNÍ S OSTATNÍMI SKANDINÁVSKÝMI ZEMĚMI.....	13
3.1 ŠVÉDSKO	14
3.2 DÁNSKO.....	16
3.3 NORSKO.....	18
3.4 KOMPARACE.....	20
4. DŮVODY IMIGRACE DO NORSKA	24
5. IMIGRACE A NORSKÁ SPOLEČNOST	26
ZÁVĚR	28
SUMMARY	30
POUŽITÁ LITERATURA	32
SEZNAM PŘÍLOH.....	39
PŘÍLOHY	40

Úvod

Imigrační politiku a integraci imigrantů v Norsku jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila nejen proto, že se imigrace, imigrační politika a problematika integrace staly na začátku 21. století široce diskutovanými, aktuálními a zpolitizovanými tématy, ale zejména proto, že Skandinávie je z hlediska imigrační politiky a přístupu k imigraci nesmírně zajímavým a překvapivě různorodým regionem. Zatímco v mnoha jiných oblastech jsou si totiž skandinávské země, tedy Norsko, Švédsko a Dánsko¹, navzájem velmi podobné, nejen tedy tím, že se jedná o sociální státy, ale například také společnou historií, podobným jazykem a společným etno-kulturním dědictvím, v imigrační politice zde můžeme najít oba extrémy, tedy poměrně značně restriktivní politiku na straně Dánska a naopak velmi liberální politiku v případě Švédska.

Hlavní tři výzkumné otázky této práce tedy budou znít:

- Zastává Norsko skutečně od začátku 21. století z hlediska přísnosti imigrační a integrační politiky středovou pozici mezi Dánskem a Švédskem?
- Jaké důvody v současné době přivádějí imigranty do Norska?
- Jaké postoje zastává majoritní norská společnost vůči imigraci a imigrantům?

Cílem této práce je tedy metodou případové studie popsat, jaké důvody vedou migranty k tomu, aby se usadili právě v Norsku, a jakým způsobem na ně reaguje majoritní norská společnost. V návaznosti na to považuji za důležité srovnání s ostatními zeměmi skandinávského regionu a jejich imigračními a integračními politikami, neboť všechny tři země jsou vyspělé a prosperující sociální státy charakterizované silnými ekonomikami, demokracií a právním státem, což jsou faktory, které hrají významnou úlohu v rozhodování, ve které zemi se usadit; zároveň ovšem zastávají velmi odlišné přístupy k imigraci. V této části práce použiji metodu komparativní studie.

Ve své práci budu tedy vycházet z hypotézy, že právě mezi svými skandinávskými sousedy zaujímá Norsko ve věci imigrace a integrace středovou pozici, proto je podle mého

---

¹ Ačkoli se terminologie týkající se Skandinávie a severských zemí často značně liší, v této práci se přikláním k obvyklému pojetí Skandinávie, které zahrnuje Norsko, Dánsko a Švédsko.

názoru zajímavým předmětem zkoumání. Na základě statistických údajů převzatých zejména ze statistik norského, švédského a dánského statistického úřadu bych ráda demonstrovala, jak přisnost, respektive liberálnost jejich politik ovlivňují rozhodování migrantů.

S důvody, které migranty vedou k tomu, aby se usadili v Norsku, pak samozřejmě souvisí také postoj domáciho obyvatelstva, neboť alespoň částečná otevřenost společnosti je důležitá; nemá smysl emigrovat do země, ve které by následně migranti čelili perzekuci ze strany státu či otevřené nenávisti nebo diskriminaci ze strany domáciho obyvatelstva. Proto považuji za důležité věnovat se v poslední části práce alespoň v krátkosti také postojům obyvatel Norska k otázce imigrace.

Do své bakalářské práce jsem se nakonec rozhodla nezahrnout jednotlivé integrační modely. Užší zaměření, ke kterému jsem nakonec dospěla, způsobilo určitý odklon od toho, co jsem zamýšlela zpracovat dle projektu své bakalářské práce, ale věřím, že jsem si zvolila správnou cestu, neboť by nebylo úplně možné zpracovat vše, co jsem si v projektu zvolila, na tak relativně krátkém rozsahu, jaký bakalářská práce bezpochyby má. Norská imigrační politika a integrace imigrantů je ale něco, o čem doposud nebylo napsáno dostatečné množství česky psané literatury, proto je možné, že se tomuto tématu budu věnovat i do budoucna.

Zároveň jsem si vědoma určitých úskalí, které volba tohoto tématu přináší. Tím nejdůležitějším je zřejmě jeho zvýšená aktuálnost, neboť se migrace stala v posledních letech široce diskutovaným a zpolitizovaným tématem, což mělo bezpochyby vliv nejen na obecné vnímání migrace, ale často také na politiku týkající se imigrace a integrace. Proto jsem se rozhodla zahrnout do této práce ke zkoumání pouze legislativu, která byla implementována před rokem 2015, neboť je pravděpodobné, že v průběhu psaní této práce může dojít k jistým změnám, které by následně nebylo možné do práce již zakomponovat. Předmětem zkoumání tedy bude především legislativa implementovaná mezi lety 2001 a 2014, neboť právě v roce 2001 započalo implementování zákonů, které vytvořily zásadní rozdíly ve skandinávských imigračních politikách, jež až do té doby fungovaly v poměrně podobném duchu.

V první části této práce tedy nejprve vysvětlím teoretické koncepty, se kterými budu posléze pracovat. Objasním základní pojmy týkající se imigrace a rozeberu rovněž i základní teorie, které migraci vysvětlují. V této části budu čerpat především z prací Stephena Castlese, neboť je považuji za kvalitní a přehledné. Jako doplňkovou literaturu pak budu využívat práci Khalida Kosea *International Migration*.

Ve druhé části stručně popíšu historii imigrační politiky v Norsku, neboť právě historie má významný vliv na současný stav. V této části budu využívat zejména publikaci Grete Brochmann a Knuta Kjeldstadliho, která se zabývá historií imigrace do Norska v letech 900 až 2000 a nabízí tedy kvalitní přehled nejen vývoje migrace v Norsku, ale také vývoje postojů vůči imigraci a politik, které imigraci a integraci upravují a regulují.

Ve třetí části stručně popíšu imigrační politiku a stav imigrace a integrace ve Skandinávii a následně provedu komparaci těchto tří zemí, neboť i samotná pozice Norska jako střední cesty mezi Dánskem a Švédskem je velmi zajímavým a důležitým předmětem zkoumání. V této části rozeberu různé aspekty imigrační a integrační politiky, od procesu udělování azylu, přes počet azylů udělených v roce 2015 až po naturalizaci.

Ve čtvrté části rozeberu důvody, které vedou imigranty k tomu, aby si jako svou cílovou zemi zvolili Norsko, a zjistím, zda korespondují s teoretickými přístupy, které jsem představila v první části práce.

V poslední části se budu stručně věnovat postoji norské společnosti k otázce imigrace, neboť to, zda je daná společnost imigraci otevřená, či se v ní hojně vyskytuje otevřená nenávisť a diskriminace vůči nové příchodím, je pro imigranty poměrně důležité.

Ve své práci tedy budu nejen zpracovávat statistická data týkající se imigrace do jednotlivých zemí, ale také využiji kvalitativních metod při srovnávání imigračních politik a jejich vývoje v jednotlivých skandinávských zemích.

Ke zpracování své bakalářské práce jsem využila odborných knih, článků z různých odborných časopisů, údajů národních statistických úřadů skandinávských zemí a odborných studií. Rovněž jsem se rozhodla čerpat téměř výhradně z anglicky psané literatury, neboť k danému tématu v úzkém zaměření na skandinávský region a především tedy na Norsko v současné chvíli není k dispozici dostatek literatury v českém jazyce. Zároveň jsem se tématem imigrace zabývala během svého studijního pobytu v Norsku, který probíhal výhradně v angličtině. Nebyly-li zcela výjimečně některé informace dostupné v anglickém jazyce, využívala jsem statistik psaných v norském, dánském či švédském jazyce.

1. Teoretický a koncepční rámec

Ve své bakalářské práci budu operovat s několika základními pojmy: migrant, uprchlík, imigrace (přistěhovalectví) a integrace (začleňování), které v první polovině teoretické části své práce nejprve vysvětlím. Ve druhé polovině teoretické části práce pak představím základní teorie migrace, které vysvětlují, proč lidé vůbec migrují a co migrační procesy způsobuje, urychluje a brzdí.

V migračních proudech můžeme identifikovat různé trendy. Migrace se s postupem času stává více a více mezinárodní, což znamená, že v dnešní době je počet zemí, které migrace ovlivňuje, mnohem vyšší, než tomu bylo v minulosti. Rovněž došlo ke změně směru dominantních migračních proudů. Zhruba do poloviny 20. století byl tradiční vzorec migračních proudů vytvářen kolonizujícími Evropany, kteří se usazovali v jiných zemích, tento trend se ale po skončení druhé světové války obrátil. Migrace se rovněž stala více diferencovanou, to znamená, že ve většině zemí již neexistuje jeden dominantní typ migrace; namísto toho většina zemí zažívá více různých typů migrace (například jak pohyby uprchlíků, tak i pracovní migraci). Mnoho tradičních vysílacích zemí se proměnilo v země přijímající (to můžeme demonstrovat nejen například na případu Španělska, Maroka či Turecka, ale třeba právě i Norska). Existují ale i další nové trendy. Pracovní migrace se stala od 60. let 20. století více feminizovanou, což znamená, že došlo k důležitému posunu od situace, kdy pracovní migraci silně dominovali muži. Jedním z nejvýraznějších trendů dnešní doby je ovšem zvýšené (a stále se zvyšující) zpolitizování migrace.²

Přísnost imigrační politiky můžeme hodnotit na základě různých kritérií, ať už jde o počet azylů, které daná země každý rok udělí, kritéria, která je třeba splnit, aby byl člověk oprávněn se v dané zemi setrvat a získal povolení k pobytu, či přístup k naturalizaci. Naturalizace je proces nabývání státního občanství lidmi, kteří se v dané zemi nenarodili, na základě jejich žádosti a po splnění určitých podmínek³, které se v každé zemi liší a mohou poukazovat na přísnost či naopak liberálnost daného systému. Vyhlídky na budoucí možnou naturalizaci totiž také mohou mít vliv na rozhodování člověka při výběru cílové země.

---

² CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 16.

³ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007, 140 s. ISBN 978-0-19-929801-3. S 23-24.

1.1 Vysvětlení základních pojmů

Za prvé, existuje zásadní rozdíl mezi migrantem a uprchlíkem. Pokud přijmeme kategorizaci, kterou nabízí ve svém článku *International migration at the beginning of the twenty-first century: global trends and issues* Stephen Castles, pak je, stručně řečeno, každý uprchlík zároveň (nuceným) migrantem, ovšem ne každý migrant může být klasifikován jako uprchlík. Migrant je tedy širší kategorií zastřešující různé další podtypy.

Lidé, kteří prchají do jiné země, aby tam žádali o azyl, se nazývají žadatelé o azyl. Pokud vyhovují podmínkám, které stanovuje Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a její dodatečný protokol z roku 1957, pak získávají uprchlický status.⁴ Uprchlík je tedy dle této definice osoba, která je nucena opustit jeho / její domov a hledat bezpečí v jiné zemi na základě opodstatněných obav z pronásledování na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti v určité sociální skupině či na základě politického názoru.⁵

Na druhé straně „migrant“ je širší kategorie označující lidi, kteří učinili vědomé rozhodnutí opustit své domovy (v případě vnitřně vysídlených osob) či své země (v případě mezinárodních migrantů), hledat lepší život někde jinde a usadit se tam na určitou minimální dobu (Castles navrhuje dobu jednoho roku).

Castles rozlišuje několik kategorií mezinárodních migrantů. Dočasní pracovní migranti, takzvaní *gastarbeiteři*, migrují na určitou dobu za účelem získání práce v jiné zemi. Často odtamtud pak posílají peníze, takzvané *remitence*, domů svým rodinám. Vysoce kvalifikovaní migranti se oproti tomu obvykle přesouvají napříč vnitřním pracovním trhem mezinárodních korporací a organizací a na pracovním trhu zaujímají diametrálně odlišné místo než *gastarbeiteři*. Vysoce kvalifikovaní migranti se často nazývají *expati*, zde je ovšem možné argumentovat, že je tohle spíše privilegované označení obvykle používáno výhradně na bělochy západního původu, zatímco ostatním zůstává nálepka migranti, která s sebou obvykle nenese příliš pozitivní konotace, ačkoli jejich status a kvalifikace mohou být stejné jako v případě *expatů*. V dnešní době široce diskutovanou kategorií migrantů jsou

---

⁴ "Asylum Seekers". *The UN Refugee Agency* [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c137.html>](http://www.unhcr.org/pages/49c3646c137.html).

⁵ "The 1951 Refugee Convention". *The UN Refugee Agency*. 1951. [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>](http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html).

nedokumentovaní (tzv. ilegální⁶) migranti. Ti vstupují do jiné země bez potřebných dokumentů, víz a povolení, obvykle za účelem získání práce a začátku nového života jinde. Další kategorií migrantů jsou pak rodinní příslušníci těch migrantů, kteří už předtím vstoupili do země v rámci jedné z výše zmíněných kategorií. Tito využívají práva na sjednocení rodin, které je zakotveno v právním systému Evropské unie. Vymáhání tohoto práva ale velmi často naráží na problémy s jeho implementací v jednotlivých členských zemích EU.⁷

Dalším způsobem, jak roztřídit migraci, je rozdělení na dobrovolnou a nucenou migraci. Nucenými migranty nejsou pouze žadatelé o azyl a uprchlíci, ale kupříkladu také lidé, kteří byli nuceni přestěhovat se v důsledku externích faktorů, například přírodních katastrof.⁸

Jednou z kategorií migrantů, na kterou bychom neměli zapomenout, jsou vnitřně vysídlené osoby, IDPs (internally displaced persons). IDPs jsou lidé, kteří mohou mít stejné důvody pro útěk jako uprchlíci, ale jelikož nepřekročili hranice státu, patří do kategorie interních (vnitrostátních) migrantů. Díky tomu spadají pod ochranu jejich vlastní vlády, a to i v případě, že by vláda dané země a její kroky mohlo být právě to, co je ve skutečnosti ohrožuje. Vnitřně vysídlené osoby tvoří velkou část celkové migrace, na konci roku 2014 bylo na světě evidováno 38 milionů vnitřně vysídlených osob. V Sýrii například tvořili k červenci 2015 celých 40 % celé syrské populace (asi 7,6 milionu lidí).⁹

Mezi uprchlíky (a nucenými migranty všeobecně) a ostatními mezinárodními migranty není pouze faktický rozdíl, rovněž i jejich distribuce se značně liší. Zatímco dobrovolní migranti, zejména pak ti vysoce kvalifikovaní, se přesouvají zejména do bohatých vyspělých zemí, uprchlíci a nucení migranti obvykle zůstávají v chudých oblastech nedaleko země jejich původu.¹⁰ To je možné ilustrovat na současné syrské krizi. Zatímco v celé Evropě zažádalo o

---

⁶ V angličtině můžeme sledovat znatelný odklon od použití výrazu „illegal“ (ilegální) v souvislosti s migranty, namísto toho je upřednostňován výraz „irregular“ (nepravidelný, nestandardní); v češtině takový odklon prozatím není příliš patrný, přesto bych se ale přikláběla k použití výrazu „nedokumentovaní“ namísto „ilegální“.

⁷ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 270-271.

⁸ CASTLES, S. 2000. International migration at the beginning of the twenty-first century. *International Social Science Journal*. [online]. Vol. 52, issue 165. [cit. 13. 2. 2016]. Dostupný z www: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2451.00258/pdf>>.

⁹ "Internally Displaced People Figures". *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.unhcr.org/pages/49c3646c23.html>>.

¹⁰ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 12.

azyl mezi dubnem 2011 a srpnem 2015 428,735 Syřanů¹¹, v Turecku našlo útočiště 1,9 milionu Syřanů. Další 1,1 milionu se usadilo v Libanonu, okolo 630,000 v Jordánsku, téměř 250,000 v Iráku a více než 130,000 v Egyptě. Celkové číslo evidovaných syrských uprchlíků v oblasti tedy bylo k 17. září 2015 4,086,760.¹²

Ačkoli je důležité dodržovat v této problematice správnou terminologii, je také třeba podotknout, že hranice mezi jednotlivými kategoriemi mohou být velmi rozmazané a mnohdy je obtížné ostře rozlišit, do které kategorie daný člověk spadá.

1.2 Teorie vysvětlující migraci

Proč tedy lidé vlastně migrují? Co migrační proudy způsobuje? Vedou migrační proudy ve světě k rovnováze a vyrovnání zdrojů, nebo naopak k posílení nerovnosti?

Tyto otázky mohou být zodpovězena skrze teorie, které se soustředí na faktory na třech úrovních: mikro, meso a makro. Teorie soustřeďující se na mikro faktory se zajímají o rozhodnutí jedince. Na meso úrovni je pozornost zaměřena na sítě, komunity a cesty, které byly vytvořeny předchozími migranty. Teorie zabývající se makro úrovní se soustředí na institucionální faktory širšího rozsahu (tedy politické a ekonomické faktory). Příkladem makro faktorů může být například vysoká míra nezaměstnanosti.¹³

Migrační teorie můžeme zjednodušeně rozdělit na dvě základní paradigmaty: funkcionalistické a historicko-strukturální teorie. Funkcionalistické teorie vidí společnost jako systém, který se skládá ze vzájemně provázaných individuí a je definován tendencí dosáhnout rovnováhy; pohyby v rámci světové populace tedy podle těchto teorií přispívají k rovnováze a vyrovnání zdrojů. Historicko-strukturální teorie na druhé straně vidí migraci jako výhodnou primárně pro bohaté přijímající státy díky poskytování levné pracovní síly. Podle těchto teorií vede migrace k nerovnováze a ještě většímu zesílení nerovnosti.¹⁴

¹¹ "Europe: Syrian Asylum Applications". *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 18. 9. 2016]. Dostupné z [www: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>](http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php).

¹² "Syria Regional Refugee Response". *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 17. 9. 2016]. Dostupné z [www: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>](http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php).

¹³ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 23-24.

¹⁴ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 25-26.

1.2.1 Funkcionalistické teorie vysvětlující migraci

Příkladem funkcionalistické teorie můžou být push-pull model a neoklasická teorie. Podle neoklasické teorie je migrace součástí systému nabídky a poptávky po práci, jelikož vyrovnává rozdíly díky přesouvání nadbytečné pracovní síly z rurálního sektoru do industriálního městského sektoru. Tato teorie se soustředí na faktory na mikro úrovni a migranty považuje za racionální individua, jejichž rozhodnutí migrovat jsou dána jednoduchou kalkulací výhod a nevýhod (benefitů a výdajů). Tato teorie má ovšem i svá úskalí, jelikož proces rozhodování migrantů nemůže být redukován na prostou kalkulaci toho, co pro ně bude výhodnější. Některé z předpokladů, se kterými tato teorie operuje, jsou poněkud nerealistické, například to, že lidé jsou racionální bytosti, které se snaží maximalizovat svůj příjem kalkulací benefitů, které získají tím, že se přestěhují do některé z potenciálních destinací, a výdajů, které je na to potřeba vynaložit. Nerealistická je podle Castlese rovněž představa toho, že tito lidé mají dostatek vědomostí o příležitostech a platových podmínkách v jiných destinacích na to, aby byli schopni takovouto vědomou kalkulaci provést, já se ale domnívám, že s rozvojem komunikačních technologií ve světě je toto čím dál tím více možné a do budoucna přímo nevyhnutelné. Dalším nerealistickým předpokladem je pak to, že tito lidé mají přístup k jakémukoli trhu, který si vyberou jako ten, jenž jim přinese nejvíce benefitů. Právě tento předpoklad je relativně zásadní teoretickou domněnkou, která v praxi úplně nefunguje, neboť právě přístup k trhům bývá kamenem úrazu, na kterém mnoho migrantů následně ztroskotá a který spoustu z nich v extrémním případě stojí život (například při pokusu překonat Středozemní moře na gumovém člunu).¹⁵

Push-pull model rozlišuje dva druhy faktorů: na jedné straně ty, které postrkují lidi ven ze zemí jejich původu (tzv. push faktory), a na straně druhé ty, které je přitahují do zemí přijímajících (tzv. pull faktory). Příkladem push faktorů může být například vysoká nezaměstnanost, ozbrojený konflikt, politická represe, ztížený přístup ke vzdělání či chudoba v zemi původu, příkladem pull faktorů pak vyšší životní úroveň, poptávka po pracovní síle, vyšší bezpečnostní standard, ekonomické příležitosti a svoboda či stabilita v přijímající zemi). Push-pull model se soustředí na faktory na makro úrovni, jelikož bere do úvahy ekonomické, demografické a environmentální faktory. Na druhé straně ovšem nerozebírá některé další důležité faktory, které ovlivňují lidské rozhodování. Rovněž existují případy, kdy push-pull

---

¹⁵ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 25-28.

faktory vysvětlující migraci selhávají – zatímco chudoba a politická represe jsou jasně klasifikovány jako push faktory, lidé mohou v některých případech být natolik chudí či natolik utlačováni, že migrace do jiné země v jejich případě jednoduše není možná.¹⁶

Obě tyto funkcionalistické teorie popisují lidi jako racionální individua, která jednoduše reagují na vnější faktory, ovšem v realitě existuje mnohem více faktorů, které je třeba vzít v úvahu – například věk, pohlaví, společenský status, vzdělání, kontakty a preference.¹⁷

1.2.2 Historicko-strukturální teorie vysvětlující migraci

Příkladem historicko-strukturální teorie můžou být například teorie globalizace nebo teorie segmentovaného pracovního trhu. Globalizace je definována jako celosvětový posun směrem k ekonomickému, obchodnímu, finančnímu a komunikačnímu propojení.¹⁸ Teorie globalizace se soustředí na faktory na makro úrovni; na rozdíl od push-pull modelu se nezabývá rozdílnými platovými podmínkami či příležitostmi, místo toho vidí migraci jako něco, co bylo vytvořeno samotnou stavbou globálního kapitalismu. Investice z bohatých zemí a mezinárodních korporací v chudých zemích způsobují velké změny ve slabých ekonomikách těchto zemí. Zatímco některé skupiny pracovníků z těchto změn profitují, zdroje obživy jiných jsou zničeny a jejich kvalifikace devalvovány. To poté generuje populační proudy ve směru z chudého jihovýchodu na bohatý severozápad.¹⁹

Teorie segmentovaného pracovního trhu vysvětluje, jak je v moderních kapitalistických ekonomikách zakotvena poptávka po jak vysoce kvalifikované pracovní síle, tak i po té nekvalifikované. Tato teorie se rovněž soustředí na faktory na makro úrovni, ale na rozdíl od push-pull modelu nepředpokládá, že by přesuny lidí z chudých rozvojových zemí do více rozvinutých regionů vyrovnávaly světovou ekonomickou nerovnováhu. Tato teorie vidí mezinárodní pracovní migraci jako založenou primárně na poptávce. V ekonomicky rozvinutých zemích můžeme pozorovat segmentovaný pracovní trh, kde primární trh nabízí dobře placené, vysoce kvalifikované práce s dobrými šancemi na kariérní růst, zatímco

¹⁶ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 28-30.

¹⁷ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 30-31.

¹⁸ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007, 140 s. ISBN 978-0-19-929801-3. S. 29.

sekundární trh nabízí špatně placené, nekvalifikované práce se špatnými vyhlídkami. Tato teorie zdůrazňuje, jak důležité jsou v této segmentaci nejen institucionální faktory, ale také rasa či pohlaví. Zatímco výběr pracovníků pro primární trh je založen nejen na lidském kapitálu, ale například také na příslušnosti k většinové etnické skupině, sekundární trh je určen spíše pro ty, kteří jsou znevýhodněni nedostatkem vzdělání, pohlavím, rasou, příslušností k minoritní skupině či nelegálním statutem.²⁰ Práce spadající do sekundárního trhu bývají často označovány jako 3D; „dirty, dangerous, difficult“, tedy špinavé, nebezpečné a obtížné.²¹

Z teorií, které se soustředí zejména na meso úroveň, můžeme jmenovat například teorie migračních sítí a migračních systémů, které popisují, jak si migranti budují a udržují společenské vazby s ostatními migranty a s rodinami a přáteli v domovských zemích, a jak tyto vazby mohou vést k vytvoření migračních sítí, které poté dále usnadňují další migraci.²²

K rozšíření a jednoduššímu udržování těchto sítí přispěly zejména dvě „revoluce“ – komunikační a dopravní. V době vyspělých komunikačních technologií mají migranti šanci zůstat jednoduše a levně v kontaktu se svými přáteli a rodinami; komunikační revoluce tedy ještě více usnadnila propojování jednotlivých částí světa a svým způsobem tak zkrátila vzdálenosti mezi nimi. Díky tomu došlo ke zvýšení povědomí o světové nerovnosti a o tom, jaký je život v jiných částech světa; kromě toho se ale také zvýšila informovanost o možnostech migrace a nalezení práce v jiných zemích. Čím dál tím propojenější světová dopravní síť, více možností dopravy a snižující se náklady na dopravu pak pochopitelně ještě více usnadnily přesuny mezi jednotlivými částmi světa. Zatímco komunikační revoluce tedy způsobila, že čím dál tím více potenciálních migrantů získalo informace o životech v jiných částech světa a tedy i důvody k migraci, revoluce v dopravě jim migraci umožnila díky tomu, že jsou dnes přesuny mezi jednotlivými částmi světa jednodušší než kdy předtím.²³

---

¹⁹ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 31-35.

²⁰ CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 35-37.

²¹ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007, 140 s. ISBN 978-0-19-929801-3. S. 33-34.

²² CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4. S. 39-54.

²³ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007, 140 s. ISBN 978-0-19-929801-3. S. 32-37.

2. Historie migrace do Norska a norské imigrační politiky

V minulosti patřilo Norsko mezi vysílající země, ze kterých lidé ve velkých počtech emigrovali do jiných zemí. V roce 1825 započala emigrace do USA, zpočátku způsobovaná především náboženskou perzekucí, které některé náboženské minority v té době v Norsku musely čelit; později se přidaly ekonomické důvody. V 80. a 90. letech 19. století pak emigrace do USA vrcholila a okolo roku 1930 již ve Spojených státech žilo přibližně 800 000 imigrantů z Norska, z nichž velká část se usadila na Středozápadě. Norsko takto v té době opustila celá čtvrtina populace.²⁴

Zatímco v 50. letech 20. století ještě stále převažovala emigrace z Norska nad imigrací, v 60. letech došlo k postupnému vyrovnávání a ve druhé polovině 60. let 20. století se začaly migrační procesy v Norsku proměňovat ještě výrazněji, když v roce 1967 přesáhlo množství nově příchozích počet těch, kteří emigrovali do zahraničí. Bylo by ale chybou předpokládat, že do 60. let 20. století bylo Norsko zemí striktně vysílající a od 60. let 20. století pak došlo k transformaci na stát striktně přijímající. Oba migrační směry probíhaly po staletí bok po boku, změnila se jen intenzita a imigrace do Norska začala postupně převládat nad emigrací.²⁵

Rovněž přístup k migraci se s postupem času proměňoval. Od roku 1957 mělo Norsko relativně liberální zákony týkající se imigrace, které se ale změnily v roce 1971, kdy vešel v platnost dodatek o nutnosti získat práci a bydlení ještě před samotným udělením povolení k pobytu. V roce 1977 pak došlo k dalším omezením, která zredukovala migrační proudy, v roce 1981 ale byly znovu představeny liberálnější kroky, díky kterým (a rovněž díky rostoucí ekonomice a vyšším mzdám) došlo k navýšení imigrace.²⁶

---

²⁴ BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, 2008, 328 s. ISBN 978-821-5013-138. S. 10-11.

²⁵ BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, 2008, 328 s. ISBN 978-821-5013-138. S. 11-12.

²⁶ CAPPELEN, Ådne, Jørgen OUREN a Terje SKJERPEN. 2011. *Effects of immigration policies on immigration to Norway 1969-2010* [online]. In: Statistics Norway. S. 4 [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/research-and-development-reports/effects-of-immigration-policies-on-immigration-to-norway-1969-2010-2011/>>.

V následujících desetiletích se přístup k imigraci i nadále proměňoval, na začátku 21. století pak ze značné části také v závislosti na svých skandinávských sousedech a legislativních změnách, které proběhly u nich.²⁷

Zatímco v 70. letech tedy byla imigrace prezentována jako možná hrozba pro sociální stát, na konci 90. let 20. století demografické předpovědi a díry na pracovním trhu, které nebylo možné zaplnit místní pracovní silou, způsobily změnu ve vnímání imigrace. Ta pak začala být prezentována jako lék, který norské společnosti, ekonomice a sociálnímu státu všeobecně prospěje.²⁸ Na začátku 21. století pak došlo k určitému posunu a imigrace začala být mimo jiné vnímána jako možná bezpečnostní hrozba, byť se tento trend v Norsku prozatím neprojevil až v takové míře, jako v některých jiných částech Evropy.

Mezi důležité mezníky ve vývoji imigračních politik v Norsku se řadí rovněž vstup do Evropského hospodářského prostoru (EEA) v roce 1994, který zásadním způsobem ulehčil imigrační procedury občanům neseverských členských zemí EU, a stejný efekt pak měl i pozdější podpis Schengenské smlouvy, která byla v Norsku implementována v roce 2001. S postupným rozšiřováním Evropské unie pak stoupala i imigrace z některých členských států, zejména pak ze zemí východní Evropy. To se nejvýrazněji projevilo po rozšíření EU z roku 2004, kdy přistoupil Kypr, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Malta, Slovensko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko a Polsko (v průběhu roku 2007 dokonce došlo k do té doby nejvýraznějšímu ročnímu nárůstu imigrace díky příchodu 32 100 Poláků, kteří se tímto stali také největší imigrantskou skupinou v Norsku²⁹). Další výrazný nárůst se poté projevil po rozšíření z roku 2007, kdy přistoupilo Rumunsko a Bulharsko.³⁰

---

²⁷ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 1-2 [cit. 13. 4. 2016].

²⁸ BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, 2008, 328 s. ISBN 978-821-5013-138. S. 12-14.

²⁹ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents, 1 January 2008 [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupný z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2008-04-29>>.

³⁰ CAPPELEN, Ådne, Jørgen OUREN a Terje SKJERPEN. 2011. *Effects of immigration policies on immigration to Norway 1969-2010* [online]. In: Statistics Norway. S. 1-45 [cit. 11. 04. 2016]. Dostupný z www: <https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/annet/effects-of-immigration-policies-on-immigration-to-norway-1969-2010.pdf>.

3. Norsko ve srovnání s ostatními skandinávskými zeměmi

Jak už bylo zmíněno, základní hypotézou této části je, že Norsko ve své imigrační politice zaujímá středovou pozici mezi dvěma zbývajícími skandinávskými zeměmi, tedy Dánskem, které zastává spíše poměrně restriktivní politiku, a Švédskem, které bylo doposud považováno za jednu z nejliberálnějších evropských zemí z hlediska imigrační politiky.

V této části jsem se rozhodla popsat a kvalitativně srovnat jak azylovou politiku, tak i politiku týkající se naturalizace. Rovněž ale provedu kvantitativní analýzu počtu azylů, které skandinávské země v roce 2015 udělily, a zároveň i počet žádostí o azyl, které Norsko, Švédsko a Dánsko v roce 2015 obdržely.

Okolo roku 1945 existovala mezi třemi skandinávskými zeměmi tendence vytvořit v regionu jednotné zákony týkající se občanství s tím, že občané skandinávských států by mohli volně přecházet přes jejich hranice. V té době fungoval ve Skandinávii princip *ius sanguinis* (z lat. „právo krve“), podle kterého je dítěti přiděleno státní občanství toho státu, jehož občany jsou i jeho rodiče (nebo alespoň jeden z nich). Opakem *ius sanguinis* je zásada *ius soli* (z lat. „právo místa“), podle které dítě získává občanství toho státu, na jehož území se narodilo (toto právo je uplatňováno například v USA). Rovněž existovalo platné pravidlo, že chce-li se člověk stát občanem některé ze skandinávských zemí, musí se vzdát svého původního občanství. Vize společné skandinávské imigrační politiky se ale nenaplnila, a ačkoli všechny tři státy zpočátku mířily stejným směrem, postupně se jejich cesty z hlediska migrační politiky rozdělily a v roce 1979 byla skandinávská spolupráce za účelem jednotné imigrační politiky ukončena.³¹

Proč každá země volí v otázce imigrační politiky svůj vlastní směr, to vysvětluje například Brubaker; pojetí příslušnosti k národu totiž podle něj vychází z politické a kulturní historie každé země, následkem čehož dochází k manifestaci rozdílných přístupů, mimo jiné i k procesu přidělování občanství naturalizací.³² Ostatně historické vlivy se projevují nejen v přístupu k naturalizaci, ale kupříkladu i v azylové politice; ačkoli se všechny státy EU a

³¹ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 1-15 [cit. 2016-04-13].

³² BRUBAKER, William R. *Citizenship and nationhood in France and Germany*. Cambridge: Harvard University Press, 1998, 288 s. ISBN 978-0674131781.

EEA řídí jednotnou Úmluvou o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Protokolem z roku 1967, mají například Afghánci podstatně větší šanci získat azyl v Norsku než v Dánsku, zatímco Iráčané budou pravděpodobně mnohem úspěšnější v Německu než ve skandinávských zemích.³³

3. 1 Švédsko

1. července 2001 vešel v platnost nový švédský zákon o občanství, který nahradil původní zákon z roku 1950. Jakkoli v některých ohledech kontinuálně navázal na předchozí tradice a zvyklosti ve švédském migračním právu, obsahoval tento zákon i důležité změny, které naopak znamenaly určitý odklon od toho, co bývalo ve Švédsku do té doby zvykem. Nejdůležitější novinkou bylo zřejmě zavedení možnosti dvojího občanství. Argumenty, které do té doby hovořily proti tomuto zavedení, tedy možnost volit ve více zemích, problémy vyplývající z konzulární služby a povolání do armády či bezpečnostní obavy plynoucí z konfliktu loajalit, byly najednou zhodnoceny jako méně důležité; dvojí občanství mělo totiž nově působit ve prospěch rychlejší integrace do společnosti.³⁴

Tento zákon tedy umožnil imigrantům žádat o švédské občanství od 18 let věku, s povolením trvalého pobytu ve Švédsku a poté, co ve Švédsku prožili minimálně 5 let. To znamenalo značnou liberalizaci oproti předchozímu stavu, ta ale přeci jen již navazovala na předchozí liberálnější tendence (požadavek na ekonomickou soběstačnost nebyl v platnosti již od roku 1976); požadovaná minimální délka pobytu byla z původních 7 let snížena na již zmíněných 5 let a zrušen byl také požadavek na prokázání znalosti jazyka. Znalost jazyka byla sice i nadále považována za esenciální pro integraci do švédské společnosti, obava z elitizace instituce občanství ale převážila. S novým zákonem z roku 2001 tak ve Švédsku zvítězilo pojetí národní identity charakterizované „humanitárním internacionalismem“.³⁵

---

³³ CLANTE BENDIXEN, Michala. 2015. Afghans and Iraqis are more often rejected in Denmark. In: *Refugees.dk* [online]. [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z [www](http://refugees.dk/en/focus/2015/november/afghans-and-iraqis-are-more-often-rejected-in-denmark/): <<http://refugees.dk/en/focus/2015/november/afghans-and-iraqis-are-more-often-rejected-in-denmark/>>.

³⁴ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 3 [cit. 2016-04-13].

³⁵ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 4-5 [cit. 13. 4. 2016].

V dnešní době se ve Švédsku, podobně jako v ostatních zemích severní a západní Evropy, dlouhodobě projevuje rostoucí tendence v počtu příchozích imigrantů, nárůst oproti předchozímu roku byl ale v roce 2015 nižší než v předchozích letech. Celkově v roce 2015 dorazilo do Švédska 134 240 imigrantů, tedy v přepočtu jeden imigrant na 73,4 obyvatele Švédska.³⁶

Co se týče udělování azylů, v průběhu roku 2015 přijalo Švédsko 162 877 žádostí o azyl. Největší část žadatelů, tedy 31 %, tvořili Syřané, následováni Afghánci, kteří představovali 25 % všech žadatelů, a Iráčany, kterých bylo téměř 13 %.³⁷ Švédsko pak během roku 2015 udělilo 58 802 azylových rozhodnutí, přičemž 32 631 žádostí o azyl bylo schváleno, 9 524 zamítnuto a zbylá část předána k posouzení jinému státu či stažena. Počet schválených žádostí o azyl byl v přepočtu jedné schválené žádosti na 301,9 obyvatele Švédska. Nepočítáme-li žádosti, které byly předány k posouzení jinému členskému státu na základě Dublinské úmluvy a žádosti, které byly v průběhu procesu staženy, byla šance žadatelů na úspěch celých 77 %.³⁸

Nejvýznamnější národnostní menšinu ve Švédsku tvoří Finové, kterých v zemi podle Švédského statistického úřadu oficiálně žije 156 045. Druhé místo zaujímají Iráčané, kterých je podle oficiálních čísel celkem 131 888. Na třetím místě jsou Syřané, jejichž počet v roce 2016 díky válce, která trvá již od roku 2011, předstihl dokonce i počet Poláků, Íránců, Němců, Dánů, Norů a občanů bývalé Jugoslávie. V roce 2015 navíc úřady ve Švédsku poprvé evidovaly více mimoevropských než evropských imigrantů.³⁹

³⁶ STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Population and population changes 1749-2016. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scb.se/en/_Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Population/Population-composition/Population-statistics/Aktuell-Pong/25795/Yearly-statistics--The-whole-country/26046/>.

³⁷ Applications for asylum received, 2015. *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www:

<<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1451894593595/Inkomna+ansökningsom+asyl+2015+-+Applications+for+asylum+received+2015.pdf>>.

³⁸ Asylum decisions, 2015. *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aad/1451894587413/Avgjorda+asyländanden+2015+-+Asylum+desicions+2015.pdf>>.

³⁹ STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Foreign-born persons by country of birth, age and year. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101E/UtrikesFoddaR/sortedtable/tableViewSorted/?rxid=11b372bf-c9a2-429b-9a95-9e6a0c7d2377>.

3. 2 Dánsko

Jelikož švédská reforma proběhla v roce 2001 bez jakýchkoli konzultací s ostatními skandinávskými zeměmi, Dánsko v reakci na nově zavedené dvojí občanství ve Švédsku přistoupilo k důležitým změnám; od roku 2002 bylo potřeba, aby všichni občané severských zemí prokázali zrušení jejich původního občanství, než mohli přistoupit k naturalizaci v Dánsku. Tím Dánsko zařadilo severské občany do stejné skupiny jako ostatní imigranty. Co se ale týče samotného zákona o občanství, v Dánsku jako jediné skandinávské zemi nebyl od roku 1950 reformován. Dánsko je ze všech tří skandinávských zemí charakterizováno nejprísnejší imigrační politikou, což můžeme ilustrovat například na přístupu k udělování dánského občanství. Na rozdíl od Švédska v Dánsku i nadále převažuje názor, že občanství je až vyvrcholením úspěšné integrace, nikoli jejím nástrojem.⁴⁰

Zatímco v Norsku a ve Švédsku jsou požadavky na naturalizaci zaneseny přímo v zákoně, v Dánsku jsou definovány směrnicemi, které vydává Ministerstvo pro uprchlíky, imigranty a integraci. Důsledkem toho se průběžně mění na základě složení parlamentu. V roce 2002 například přibyly některé nové požadavky na cestě k naturalizaci: přísaha věrnosti, kterou musí všichni žadatelé složit vůči Dánsku a dánské společnosti; minimální délka pobytu byla zvýšena ze 7 na 9 let a zavedena byla rovněž jazyková zkouška a test z dánských reálií. Žadatelé, kteří byli ze země vyhoštěni nebo byli odsouzeni k odnětí svobody na dva a více let, navíc byli z možnosti žádat o občanství vyloučeni doživotně. Další změny pak přišly se směrnicí z roku 2006, kdy se maximální délka odnětí svobody, po které již nebylo možné žádat o naturalizaci, zkrátila na 18 měsíců a nově byli žadatelé povinni dodat deklaraci, že nespáchali žádný trestný čin. Zavedeno bylo také pravidlo ekonomické soběstačnosti s tím, že žadatelé nesměli po více než 1 rok v posledních 5 letech pobírat jakékoli státní benefity.⁴¹

Do Dánska imigrovalo v roce 2015 celkem 96 397 lidí, z toho 21 981 byli dánští občané, kteří se vrátili do vlasti ze zahraničí; pro potřeby této práce se ale budu věnovat výhradně druhé, významnější skupině, tedy nově příchozí s cizím původem, neboť právě ti, na rozdíl od

---

⁴⁰ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 5 [cit. 13. 4. 2016].

navracejících se dánských občanů, rozdmýchávají vášně ve společnosti a kladou důraz na potřebu kvalitních integračních prostředků a snah. Cizích občanů, kteří jsou za rok 2015 evidováni jako nově příchozí ve statistikách Dánského statistického úřadu, bylo tedy celkem 74 416, přičemž největší nárůst zejména z poolu evropských migrantů zaznamenal DSÚ ve třetím kvartálu roku 2015, což se ovšem zdá být každoročním trendem. Při přepočtu na obyvatele se jednalo v roce 2015 o jednoho imigranta na 76,7 obyvatele Dánska.⁴²

Ve čtvrtém kvartálu roku 2015 přijalo Dánsko 21 225 žádostí o azyl.⁴³ Navzdory takto nízkému číslu celkových žádostí ale Dánsko vykazuje relativně vysokou šanci na úspěch; z celkového počtu 12 225 žádostí, které byly v roce 2015 zpracovány, jich bylo 9 920 (tedy 81 %) schváleno. Jednalo se tedy o jednu schválenou žádost o azyl na 575,3 obyvatele Dánska.⁴⁴

Nejrozšířenějšími národnostními menšinami v Dánsku jsou Poláci, Turci, Němci, Iráčané a Rumuni; v rámci imigrantů druhé generace (tedy potomků imigrantů) se jedná o osoby s původem v Turecku, Libanonu, Pákistánu, Iráku a Somálsku. V Dánsku však podle DSÚ v roce 2015 i nadále převažoval počet evropských imigrantů (223 062 osob) nad těmi mimoevropskými (141 965 osob).⁴⁵

---

⁴¹ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 5-6 [cit. 14. 4. 2016].

⁴² DANMARKS STATISTIK. Migration to and from Denmark. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/flytninger/flytninger-til-og-fra-udlandet>>.

⁴³ Tal på udlændingområdet pr. 31.03.2016. *Nyidanmark.dk*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <https://www.nyidanmark.dk/NR/ronlyres/E3C50EA0-BD36-4DDD-9C8D-7AAF44DE1F12/0/seneste_tal_udlaendingeomraadet.pdf>.

⁴⁴ First instance decisions on applications by citizenship, age and sex; annual aggregated data (rounded). *Eurostat* [online]. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/migr_asydcfsta>.

⁴⁵ DANMARKS STATISTIK. Population 1. January by citizenship, ancestry, country of origin and time. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.statbank.dk/statbank5a/SelectOut/PxSort.asp?file=201641116220170968103FOLK2&PLanguage=1&MainTable=FOLK2&MainTablePretext=Population%201.%20January&potsize=474>>.

3. 3 Norsko

Norsko po změně zákona ve Švédsku z roku 2001 a po následných změnách ve směrnicích v Dánsku přistoupilo k zavedení nového zákona v roce 2005, který je s menšími změnami platný dodnes a zahrnuje jak restriktivnější, tak i liberálnější prvky. K zavedení dvojího občanství nakonec nedošlo (před naturalizací je tedy třeba nejprve se vzdát původního občanství), ačkoli větší část norské komise byla pro dvojí občanství, nicméně v ostatních ohledech se zákon přiklonil spíše k liberalizaci po švédském vzoru. Požadavek na trvalý pobyt v Norsku je minimálně 7 let v posledních 10 letech a stát vzhledem k propracovanému systému vzdělávání imigrantů nepožaduje oficiální jazykový test; namísto něj je každý imigrant mezi 16 a 55 lety, kterému byl přidělen trvalý pobyt a pracovní povolení, povinen absolvovat kurz norského jazyka o rozsahu 600 hodin. Rovněž není požadován test z norských reálií, neboť 50 hodin v rámci kurzu norského jazyka je věnováno právě studiu norské společnosti. Co se týče přísahy věrnosti, ta je sice součástí ceremonie na počest nových norských občanů, účast na ceremonii je ovšem dobrovolná. Norský zákon je tedy určitým pokusem o rovnováhu mezi liberálními hodnotami a osobní svobodou a existencí určitých společných národních hodnot.⁴⁶

V roce 2015 dorazilo do Norska 67 276 imigrantů, z toho 59 068 cizích státních příslušníků, což ale oproti roku 2014 znamenalo poměrně znatelný pokles. V přepočtu na obyvatele se jednalo o jednoho nově příchozího na 88,3 obyvatel Norska. Největší část nově příchozích v roce 2015 tvořili Poláci (8 182 imigrantů), Syřané (4 010 lidí) a dále pak Švédí (3 603), Litevci (3 309) a Eritrejci (3 276). Došlo i k mírnému snížení imigrace z evropských zemí a zároveň k relativně výrazné emigraci ze země; ta se týkala především Evropanů, zejména Švédů, Poláků, Litevců, Dánů a Němců. To mělo za následek poměrně výraznou změnu v podílu Evropanů na saldu imigrace⁴⁷ do Norska; oproti roku 2014, kdy evropští občané tvořili 62 % nově příchozích, v roce 2015 tvořili už jen 46 %. Z celkového salda migrace v roce 2015 tedy 54 % tvořili imigranti neevropského původu.⁴⁸

⁴⁶ MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 7-10 [cit. 14. 4. 2016].

⁴⁷ Migrační saldo (neboli tzv. „čistá migrace“) je rozdíl mezi množstvím emigrace a imigrace

⁴⁸ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Migrations, 2015. [online]. [cit. 27. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/flytting>>.

Norsko v průběhu roku 2015 obdrželo 31 145 žádostí o azyl, přičemž největší část žadatelů, téměř 34 %, tvořili Syřané, následováni Afghánci, kterých bylo přes 22 % a Iráčany, kteří tvořili téměř 10 % všech žadatelů, podobně jako Eritrejci.⁴⁹ Zároveň Norsko v roce 2015 zpracovalo 11 884 žádostí o azyl, přičemž 2 103 žádostí bylo zamítnuto. Schválena byla v přepočtu jedna žádost na 831,9 obyvatel Norska. Zanedbáme-li žádosti, které byly v průběhu procesu staženy a ty, které byly předány k posouzení jinému členskému státu na základě Dublinské úmluvy, byla šance žadatelů na úspěch téměř 75 %.⁵⁰

Nejvýznamnějšími národnostními menšinami v Norsku jsou Poláci (95 700 osob), Litevci (37 400 osob), ve velmi těsném závěsu za nimi Švédi (37 200 osob) a Somálci (28 300 osob). Poměrně výrazně stoupl v průběhu roku 2015 počet Syřanů následkem války v Sýrii; na začátku roku 2016 žilo již v Norsku 9 700 občanů Sýrie, v kontrastu s 5 400 Syřany na začátku předchozího roku. V Norsku ale i nadále převažuje počet evropských imigrantů a jejich potomků (celkem 430 671 evidovaných osob) nad imigranty neevropskými (oficiálně 417 536 imigrantů a jejich potomků), byť se tento poměr pomalu vyrovnává, zejména díky konfliktům na Blízkém Východě a některým restriktivním režimům v Africe.⁵¹

---

⁴⁹ Asylum applications lodged in Norway by citizenship, sex and age. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylum-applications-lodged-in-norway-by-citizenship-sex-and-age/>](https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylum-applications-lodged-in-norway-by-citizenship-sex-and-age/).

⁵⁰ Asylum decisions by citizenship and outcome. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylvedtak-etter-statsborgerskap-og-utfall-2015/#aboutTheStatistics>](https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylvedtak-etter-statsborgerskap-og-utfall-2015/#aboutTheStatistics).

⁵¹ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbf>](http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbf).

3. 4 Komparace

Srovnání imigrace do skandinávských zemí a jejich imigrační politiky lze provést na různých úrovních. Já v této práci srovnám Norsko, Švédsko a Dánsko z hlediska politik jednotlivých zemí, podle demografického složení imigrantů, podle množství imigrantů, které dané země v roce 2015 přijaly a množství žádostí o azyl, které v roce 2015 schválily.

Srovnáváme-li skandinávské imigrační politiky, historicky se jako první od myšlenky společné imigrační politiky odchýlilo Švédsko, když v roce 2001 přijalo nový zákon řešící problematiku občanství, jehož součástí bylo nově například zavedení možnosti dvojího občanství. Dánsko se naopak následkem toho vydalo opačným směrem, jelikož přijalo směrnice týkající se imigrační politiky, které byly považovány za jedny z nejrestriktivnějších v Evropě co do otázky občanství. Hlavním důvodem, proč se obě země v otázce získávání občanství takto liší, je samotné pojetí naturalizace; zatímco ve Švédsku zvítězilo pojetí, dle kterého je občanství nástrojem k lepší a rychlejší integraci, v Dánsku je považováno za vyvrcholení úspěšné integrace. Norsko přijalo nový zákon v roce 2005, který v sobě zahrnoval jak restriktivnější, tak i liberálnější prvky, a tím si zajistilo pozici na půl cesty mezi Dánskem a Švédskem. Dvojí občanství ale Norsko tímto zákonem nezavedlo. Minimální požadovaná délka trvalého pobytu je v případě Švédska 5 let, v případě Norska 7 let a v případě Dánska 9 let. Jazykový kurz a kurz reálií dané země není ve Švédsku součástí procesu naturalizace; v Norsku není povinný, ale žadatelé musí projít 600-hodinovým kurzem jazyka a reálií (tedy musí prokázat snahu a úmysl naučit se je); v Dánsku je obojí povinnou součástí procesu. Povinná je v Dánsku také přísaha věrnosti, která je v Norsku pouze součástí nepovinné ceremonie a ve Švédsku zcela chybí. Z těchto případů je tedy zřejmé, že Norsko v této otázce skutečně zaujímá středové postavení v rámci skandinávského regionu.⁵² Samotné požadavky na naturalizaci v jednotlivých skandinávských zemích jsou přehledně srovnány v tabulce v příloze č. 2.

Nejvíce azylů v loňském roce v rámci Skandinávie udělilo Švédsko a nejméně Norsko. To ale ostatně koresponduje i faktem, že Švédsko dostává velmi vysoký počet žádostí o azyl, v roce 2015 šlo konkrétně o 1 667 žádostí na 100 000 švédských obyvatel; v případě Norska

---

⁵² MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), 1-15 [cit. 13. 4. 2016].

šlo o 602 žádostí na 100 000 norských obyvatel a v případě Dánska jen 370 žádostí na 100 000 dánských obyvatel.⁵³ Pravděpodobně ale nejde o ukázkou toho, že by zafungovala strategie dánské vlády na odrazení potenciálních žadatelů o azyl a migrantů pomocí varování, která nechala umístit do libanonských novin⁵⁴; namísto toho jde spíše o potvrzení faktu, že mají žadatelé o azyl často dostatek důležitých informací o tom, v jaké zemi mají větší šanci na úspěch a kde naopak šance výrazně klesá. Tyto informace jsou v dnešní době mnohem dostupnější než dříve díky komunikační revoluci zmíněné v teoretické části. Zásadní jsou ale také vazby s rodinami a přáteli, kteří již cestu absolvovali, neboť dle teorie migračních sítí a systémů i tito zprostředkovávají nezbytné informace. Navíc zde dle této teorie existuje tendence snahy o získání azylu v zemi, kde již daná osoba má určité zázemí, tedy rodinu či komunitu, které mu mohou pomoci v začátcích.

Norsko tedy přijalo v loňském roce nejméně migrantů ze všech tří skandinávských zemí a lépe na tom nebylo ani co do počtu udělených azylů (a to i v přepočtu na obyvatele); jakkoli zaznamenalo podstatně více žádostí o azyl než Dánsko, Norsko dokázalo zpracovat méně žádostí. V důsledku toho byl nižší také počet azylů, které byly v roce 2015 v Norsku uděleny.

Co se týče šancí žadatelů o azyl, pokud srovnáme azylová rozhodnutí v jednotlivých zemích, aniž bychom brali v úvahu stažené či v rámci Dublinské úmluvy přesunuté žádosti, rozdíly nejsou příliš velké, ale pro žadatele o azyl přesto významné a znatelné. Nejlepší šance na úspěch překvapivě nabízí Dánsko, které rozhodlo o udělení azylu v 81 % případů⁵⁵. Na druhém místě se umístilo Švédsko se 77 % odsouhlasených žádostí⁵⁶ a nejméně azylů udělilo Norsko se 75 % úspěšných žádostí⁵⁷. Je třeba ale znovu vzít v úvahu počty žadatelů, které se diametrálním způsobem liší.

---

⁵³ Asylum applications per 100,000 local population, 2015. *Eurostat*. [online]. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>>.

⁵⁴ Denmark places anti-migrant adverts in Lebanon newspapers. *BBC.com*. [online]. [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34173542>>.

⁵⁵ First instance decisions on applications by citizenship, age and sex; annual aggregated data (rounded). *Eurostat* [online]. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/migr_asydcfsta>.

⁵⁶ Asylum decisions, 2015. *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aad/1451894587413/Avgjorda+asylarenden+2015+-+Asylum+desicions+2015.pdf>>.

⁵⁷ Asylum decisions by citizenship and outcome. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylvedtak-etter-statsborgerskap-og-utfall-2015/#aboutTheStatistics>>.

Co se týče samotného udělování azylu, proces vyhodnocování žádostí o azyl se ve skandinávských zemích příliš neliší. Jak již bylo řečeno, stejně jako všechny ostatní země EU a EEA se řídí Konvencí o uprchlících z roku 1951 a jejím protokolem. Všechny tři země se také řídí Dublinskou úmluvou, která znemožňuje podávání žádostí o azyl ve více než jednom členském státě EU a jež určuje, který stát bude jednotlivou žádost o azyl posuzovat.^{58, 59, 60} V Dánsku, Norsku i Švédsku je nutné zažádat o azyl na státních hranicích dané země, případně na území dané země (nevztahuje se na ambasády a konzuláty); to se netýká pouze těch, kteří byli přesídleni na základě registrace u UNHCR.⁶¹

Analyzujeme-li jednotlivé skandinávské země na základě demografického složení imigrantů, zjišťujeme, že zatímco v Dánsku a Norsku sice stále v celkovém poolu imigrantů převažují imigranti evropského původu, Norsko v roce 2015 poprvé zaznamenalo vyšší počet příchozích mimoevropských imigrantů v rámci migračního salda, než těch evropských. Tuto změnu zapříčinila hlavně zvýšená emigrace, ke které došlo zejména ze strany Evropanů, způsobená převážně následkem poněkud zhoršené situace na trhu práce a mírného nárůstu nezaměstnanosti vlivem krize v ropném průmyslu, a také mírný pokles imigrace celkově. Švédsko v loňském roce poprvé zaznamenalo v celkovém poolu imigrantů vyšší počet těch, kteří pocházejí ze zemí mimo Evropu, než evropských imigrantů. To je ve světle „uprchlické krize“ pochopitelně způsobeno mimo jiné i faktem, že Švédsko doposud zaujímal poměrně liberální pozici co do migrační politiky, na druhou stranu to s sebou ale přináší výraznější nároky na kvalitní integraci imigrantů do švédské společnosti, neboť integrace lidí, kteří pocházejí z odlišnějších kultur, je logicky obtížnější než integrace lidí, kteří s obyvateli přijímající země sdílejí společnou evropskou identitu.⁶²

⁵⁸ You cannot choose the country where your application for asylum is examined (the Dublin Regulation). *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/Applying-for-asylum/You-cannot-choose-the-country-where-your-application-for-asylum-is-examined-the-Dublin-Regulation.html>](http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/Applying-for-asylum/You-cannot-choose-the-country-where-your-application-for-asylum-is-examined-the-Dublin-Regulation.html).

⁵⁹ Applying for protection (asylum) in Norway. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <https://www.udi.no/en/want-to-apply/protection-asylum/protection-asylum-in-norway/>](https://www.udi.no/en/want-to-apply/protection-asylum/protection-asylum-in-norway/).

⁶⁰ The Dublin Regulation. *Nyidanmark.dk*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <https://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/asylum/asylum_process/dublin_conventionen.htm>](https://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/asylum/asylum_process/dublin_conventionen.htm).

⁶¹ Resettlement refugees (quota refugees). *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z [www: <https://www.udi.no/en/word-definitions/resettlement-refugees/>](https://www.udi.no/en/word-definitions/resettlement-refugees/).

⁶² STATISTISK SENTRALBYRÅ. Migrations, 2015. [online]. [cit. 27. 04. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/flytting>](http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/flytting/).

V této části jsem pracovala s aktuálními počty uprchlíků a imigrantů celkově, tedy s daty za rok 2015. I navzdory „migrační krizi“ totiž čísla nevykazovala zásadní odchylky od let minulých, v případě Norska dokonce migrační saldo oproti roku 2014 pokleslo. Výraznější nárůst imigrace zaznamenalo jen Dánsko, kde imigrace nápadněji stoupala už od roku 2013, což je možné jednoduše vidět z grafu v příloze č. 3.⁶³

Z pohledu na azylové statistiky je patrné, že Norsko ve vyřizování žádostí a udělování azylů lehce zaostává za Dánskem i navzdory tomu, že dostává žádostí více, čímž svou středovou pozici mezi oběma skandinávskými sousedy příliš nestvrzuje. Rovněž počet imigrantů, kteří do Norska v roce 2015 dorazili, je nejnižší ze všech tří zemí. To vše je možné vidět z grafu v příloze č. 4.

Na druhou stranu hypotézu o středové pozici potvrzuje jak vývoj imigračních a integračních politik od začátku 21. století, tak i problematika naturalizace. Dalo by se tedy říct, že v dlouhodobé perspektivě se středová pozice Norska mezi liberálním Švédskem a restriktivnějším Dánskem projevuje, na samém začátku procesu se ale imigranti musí nejprve vyrovnat s norskou byrokracií. Postavení imigrační politiky jako takové je tedy možné vnímat jako určitý kompromis mezi dánskou a švédskou imigrační politikou.

---

⁶³ DANMARKS STATISTIK. Migration to and from Denmark. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/flytninger/flytninger-til-og-fra-udlandet>](http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/flytninger/flytninger-til-og-fra-udlandet).

4. Důvody imigrace do Norska

Podle dat Norského statistického úřadu byla v roce 2014 nejdůležitější hnací silou pro imigraci do Norska práce, která byla hlavní motivací pro 42,84 % imigrantů. Druhým nejdůležitějším důvodem pro imigraci pak byla rodina, respektive její sjednocení; ta převážila v případě 35,5 % imigrantů. Uprchlíci tvořili v roce 2014 14,03 % imigrantů; 10,06 % imigrantů uvedlo jako hlavní důvod příchodu do Norska vzdělání a zbývajících 0,49 % uvedlo jako hlavní motivaci jiné, méně časté důvody.⁶⁴ Rozložení těchto důvodů je přehledně znázorněno v grafu v příloze č. 1.

Práce, která se umístila v žebříčku Norského statistického úřadu na prvním místě, je hlavním důvodem zejména pro Poláky a Litevce, tytéž dvě národnostní skupiny pak převažují mezi imigranty, kteří přišli do Norska za účelem sjednocení rodiny. V obou skupinách také celkově převažuje podíl Evropanů, zatímco uprchlíci přicházejí do Norska zejména ze Sýrie, Eritrey a Somálska. Relativně vysoký podíl těch migrantů, kteří přišli do Norska za vzděláním, je pak způsoben tím, že au-pair povolení, která využívá velké množství imigrantů z Filipín, spadají do oblasti vzdělání, jelikož oficiálně nejde o práci, nýbrž o kulturně-vzdělávací pobyt. Nelze ovšem zanedbat ani množství studentů přicházejících do Norska každoročně za kvalitními univerzitami a vzděláním, které je alespoň tedy pro občany zemí EU a EEA bezplatné a které nabízí různé možnosti financování i osobám z rozvojových zemí. Evropští studenti proto tvoří většinu všech zahraničních studentů, kromě nich ale do Norska za studiem přichází také mnoho Asiatů a Afričanů.⁶⁵

Zpráva Norského statistického úřadu Efekty imigračních politik na imigraci do Norska v letech 1969 – 2010 (2011) pak uvádí, že vliv na rozhodnutí imigrovat do Norska mají například ekonomické faktory (vyšší výdělek v Norsku oproti zemi původu) či situace na

⁶⁴ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants by reason for immigration, 1 January 2015. [online]. [cit. 12. 04. 2016]. Dostupné z [www: <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvgrunn>](http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvgrunn).

⁶⁵ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Facts about education in Norway 2016. [online]. [cit. 16. 04. 2016]. Dostupné z [www: <https://ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/253129?_ts=153891d2918>](https://ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/253129?_ts=153891d2918).

pracovním trhu (nižší nezaměstnanost v Norsku v kontrastu s vysokou nezaměstnaností v zemi původu).⁶⁶

Umístění práce a ekonomických faktorů v čele žebříčku důvodů pro imigraci do Norska velmi dobře koresponduje se základními teoriemi migrace, které jsem představila v teoretické části práce. Poměrně dobře migraci do Norska vysvětluje například push-pull teorie, kdy vysoká nezaměstnanost a neuspokojivá bezpečnostní, sociální a ekonomická situace například v Somálsku působí jako push faktor, zatímco vysoká ekonomická úroveň, relativně nízká nezaměstnanost a bezpečnost v Norsku působí jako pull faktor.

Migraci do Norska vysvětluje také neoklasická teorie, neboť z prosté kalkulace benefitů a výdajů vyplývá, že životní úroveň v Norsku je výrazně vyšší než v zemích, ze kterých lidé do Norska obvykle přicházejí. Vzhledem k tomu, že norský trh není dostupný všem stejně, se ale přikláním k názoru, že neoklasická teorie vysvětluje spíše pracovní migraci Evropanů ze zemí EU a EEA, neboť právě ti mají přístup do Norska a na norský pracovní trh podstatně ulehčen.

Jelikož největšími skupinami imigrantů v Norsku jsou Poláci, Litevci a Švédí, tedy občané Evropské unie a z globálního pohledu občané rozvinutých zemí, nepovažuji teorii globalizace v případě Norska za příliš validní, neboť by vysvětlovala důvody migrace jen menší části imigrantů. Pracovní migraci do Norska tedy podle mého názoru nejlépe vysvětlují funkcionalistické teorie.

Druhý nejdůležitější důvod pro odchod do Norska, tedy sjednocení rodiny, pak vysvětluje teorie migračních sítí a migračních systémů. Tato teorie popisuje tendence lidí migrovat spíše do zemí, ve kterých již mají určité zázemí, tedy rodinu či komunitu, která jim poté může pomoci v začátcích. Imigranti pochopitelně i po odchodu do nové země udržují kontakt s těmi členy rodin, kteří zůstali v domovské zemi; ti z tohoto často těží ve formě remitencí, a ve chvíli, kdy to situace umožní, se za svými rodinnými příslušníky přestěhují.

---

⁶⁶ CAPPELEN, Ådne, Jørgen OUREN a Terje SKJERPEN. *Effects of immigration policies on immigration to Norway 1969-2010* [online]. In: Statistics Norway. 2011. S. 1-45 [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/annet/effects-of-immigration-policies-on-immigration-to-norway-1969-2010.pdf>.

5. Imigrace a norská společnost

Postoje norské společnosti k migraci jsou poměrně důležité, neboť mají velký vliv na životy migrantů. Jednou z centrálních hodnot norské společnosti je „*likhet*“, rovnost, která v norštině ale zároveň znamená podobu, stejnost. Upřednostňován je tedy důraz na společné rysy, zatímco rozdíly jsou zlehčovány. Problém nastává ve chvíli, kdy jsou „druzí“ považováni za příliš odlišné; v takovém případě dochází k utlumení společenské interakce a ke vzájemnému vyhýbání se. Otevřený konflikt by ale na druhé straně byl považován za hrozbu další základní hodnotě, tedy nutnosti být slušný a mírný.⁶⁷ Tato nutnost je jedním z důvodů, proč norská debata o imigraci, ať už vedená na veřejnosti či v online světě, nevykazuje tak vyhrčené rysy jako v některých jiných evropských zemích.

Imigranti přesto můžou v Norsku, stejně jako v jiných zemích, čelit určitým problémům; přístup k pracovním místům pro ně často bývá komplikovanější než pro rodilé Nory. Fenomén zdokumentovaný již v mnoha zemích (kupříkladu i ve Švédsku⁶⁸), kdy jsou diametrálně jinak hodnoceny úplně stejné životopisy lišící se pouze „cizím“ jménem na jedné straně a norský znějícím jménem na straně druhé, se nevyhnul ani Norsku. Projevuje se překvapivě i v případě tzv. imigrantů druhé generace, tedy potomků imigrantů, kteří se v Norsku již narodili, obvykle ovládají perfektně jazyk majoritní společnosti a rovněž mají i norské vzdělání. Přesto ale cize znějící jména na jejich životopisech a zahraniční původ jako by tohle všechno v očích zaměstnavatelů snižovaly.⁶⁹

Vztah mezi majoritním norským obyvatelstvem a přistěhovalci by tedy mohl být popsán jako vztah hostitele, který ve svém domě přijímá hosta; hostitel poskytuje svobodu a sociální zabezpečení, zatímco od hosta se očekává, že převezme základní norské hodnoty. Tohle uspořádání ovšem poukazuje na poněkud hierarchický vztah mezi imigranty a domácími společnostmi. Zároveň ale, převezme-li imigrant základní norské hodnoty, stále nemůže přestat

⁶⁷ GULLESTAD, Marianne. Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. 2002, 8 (1), 45-47.

⁶⁸ BURSELL, M. The Multiple Burdens of Foreign-Named Men--Evidence from a Field Experiment on Gendered Ethnic Hiring Discrimination in Sweden. *European Sociological Review*. [online]. 2014, 30 (3), 399-409. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z [www: <http://esr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/esr/jcu047>](http://esr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/esr/jcu047).

⁶⁹ MIDTBØEN, Arnfinn H. The Invisible Second Generation? Statistical Discrimination and Immigrant Stereotypes in Employment Processes in Norway. *Journal of Ethnic and Migration*

být považován jako určitý cizí prvek ve společnosti, neboť pro potvrzení jednoty a podobnosti, tedy „nás“, jsou potřeba „oni“, tedy někdo cizí a odlišný.⁷⁰

Postoje norského obyvatelstva k imigrantům je ale přesto možné považovat za poměrně pozitivní, což ostatně dokládají i průzkumy veřejného mínění. Podle průzkumu z roku 2015 72 % norského obyvatelstva rozhodně souhlasí nebo víceméně souhlasí s tvrzením, že většina imigrantů důležitým způsobem přispívá k pracovnímu životu v Norsku; 71 % rozhodně souhlasí nebo víceméně souhlasí s tvrzením, že většina imigrantů znamená pro Norsko kulturní obohacení a 57 % obyvatelstva spíše nesouhlasí či silně nesouhlasí s tvrzením, že většina imigrantů je příčinou nejistoty ve společnosti. Zároveň také výrazně klesá počet lidí, kterým by vadilo mít imigranta za pomocníka v domácnosti, souseda či člena rodiny. Na druhou stranu jen 15 % by ulehčilo uprchlíkům a žadatelům o azyl přístup k povolení k pobytu v Norsku, 50 % by ponechalo pravidla nastavená tak, jak jsou dnes a 29 % by pravidla k získání povolení k pobytu ještě o něco zpřísnila.⁷¹

V každém případě se názory majoritního obyvatelstva na imigranty a imigraci liší v závislosti na věku, pohlaví, vzdělání, identifikaci buď s městem a městským životním stylem, nebo s venkovem a na dalších faktorech. Zjednodušeně se dá říct, že čím mladší a vzdělanější osoby, které se identifikují spíše s městem, tím spíše budou přijímat evropeizaci, globalizaci a diverzitu jako pozitivní fenomény. Zároveň průzkumy ukazují, že ženy mají vůči imigraci liberálnější postoje než muži.⁷²

Studies. [online]. 2013, 40 (10), 1657-1675. [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369183X.2013.847784>>.

⁷⁰ GULLESTAD, Marianne. Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. 2002, 8 (1), 54-59.

⁷¹ STATISTISK SENTRALBYRÅ. Attitudes towards immigrants and immigration, 2015. [online]. [cit. 17. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvhold>>.

⁷² GULLESTAD, Marianne. Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. 2002, 8 (1), 58.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat imigrační politiku Norska, srovnat ji s dalšími dvěma zeměmi skandinávského regionu, tedy Dánskem a Švédskem, a zhodnotit, z jakého důvodu vlastně migranti do Norska přicházejí.

Norsko za posledních dvě stě let ušlo dlouhou cestu; před dvěma sty lety se jednalo o zemi, ze které obyvatelé hromadně odcházeli jinam; mezi lety 1825 a 1930 kupříkladu odešlo až 800 000 Norů do USA. Postupně se ale Norsko začalo proměňovat ve vyspělou a prosperující zemi a ve druhé polovině 60. let 20. století se začaly migrační proudy v Norsku obracet. V roce 1967 pak imigrace do země poprvé převážila nad emigrací a tento trend od té chvíle neustal. V dnešní době (k 1. 1. 2016) již v Norsku žije téměř 700 000 imigrantů a téměř 150 000 jejich potomků, takzvaných imigrantů druhé generace. Z hlediska národnostního složení v současnosti převažují Poláci, Litevci, Švédí a Somálci a nadpoloviční většina imigrantů v Norsku pochází z evropských zemí. V roce 2015 ale poprvé dorazilo do Norska větší množství nově příchozích z mimoevropských zemí než evropských imigrantů.

Ve srovnání s liberálními imigračními zákony, které fungují ve Švédsku, a restriktivní imigrační politikou, kterou zastává Dánsko, se Norsko na začátku 20. století vydalo střední cestou. To se projevuje například přístupem k naturalizaci a podmínkám, které imigranti musí splnit, aby mohli získat norské občanství. V reakci na středovou pozici, kterou Norsko ve skandinávském regionu zastává, si můžeme povšimnout, že i čísla v azylových statistikách na toto reagují. Norsko například získává více žádostí o azyl než restriktivní Dánsko, ale zase méně než liberální Švédsko. Na druhou stranu Norsku trvá vyřizování žádostí déle než Dánsku, takže ve výsledku v roce 2015 udělilo Dánsko více azylů než Norsko. V Dánsku pak mají žadatelé také překvapivě nejvyšší šanci na úspěch.

Mezi důvody, které migranty k příchodu do Norska vedou, ale převažují zejména ekonomické faktory; přistěhovalci, zejména ti evropští, tedy do Norska přicházejí hlavně za prací. Za svými rodinnými příslušníky, kteří do Norska dorazili již dříve (ať už za prací či z jiných důvodů), také přichází jejich příbuzní. Dalšími důvody pro imigraci do Norska pak je uprchlictví, které zejména vzhledem k již pět let trvajícím konfliktu v Sýrii a situaci v Iráku, Afghánistánu či některých afrických zemích stoupá, a dále pak třeba vzdělání vzhledem ke kvalitním univerzitám, které jsou pro občany EU a EEA navíc zdarma.

Přístup domácího obyvatelstva k imigrantům je v Norsku poměrně pozitivní a podle dostupných statistik se v průběhu času zlepšuje. Norsko sice není jednou z hlavních cílových zemí v rámci Evropy, rozhodně je ale zemí zajímavou. Vzhledem k přístupu střední cesty, který v rámci skandinávského regionu vyznává, nabízí přistěhovalcům jednodušší přístup například k získání občanství než restriktivní Dánsko; oproti liberálnímu Švédsku, jehož liberálnost zřejmě roste do příliš neudržitelných rozměrů, zase nabízí určitou stabilitu.

Summary

The main aim of my bachelor thesis was to describe immigration policy in Norway, to compare it with the other two countries in the Scandinavian region (Denmark and Sweden) and to evaluate why do the migrant actually come to Norway.

Norway changed a lot during past two centuries; two hundred years ago it was a sending country where significant amounts of its citizens used to leave for other counties; for example between 1825 and 1930 there was about 800 000 Norwegians settling in the USA. After time, however, Norway started to change into a well-developed and prosperous country and in the late 60's there was an important change in the migration flows when in 1967 the immigration to the country outnumbered the emigration for the very first time. This trend hasn't stopped ever since. Today there is almost 700 000 immigrants and almost 150 000 of their children (the so called second generation immigrants) living in Norway. The largest groups are Poles, Lithuanians, Swedes and Somalis and most of the immigrants living in Norway come from European countries. In 2015, however, was the number of the newcomers coming from non-European countries for the first time higher than the number of incoming Europeans.

In comparison with the liberal Swedish immigration laws and restrictive Danish immigration policies, Norway is standing somewhere in the middle. We can demonstrate that for example on the approach towards naturalization and the conditions the migrants have to fulfil to be granted Norwegian citizenship. We can also notice that some of the numbers in the asylum statistics tend to prove the Norwegian position in the middle. Norway for example receives more asylum applications than restrictive Denmark but at the same time less than liberal Sweden. On the other hand the whole process seems to be faster in Denmark than in Norway; that is why Norway had less asylum decisions made in 2015 and therefore also granted fewer asylums than Denmark. The applicants surprisingly also have higher chances to be granted asylum in Denmark.

The main reasons for the migrants to come to Norway are mostly economic though; immigrants, particularly the European ones, mainly come to Norway to find a job. There are also people coming to reunite with their family members that had already arrived earlier (either to work or for different reasons). Another ground for immigration to Norway can also be seeking refuge; the number of refugees has increased lately considering mostly the five

years lasting war in Syria and situation in Iraq, Afghanistan and some African countries. People also migrate to seek quality education; moreover university education is free for EU and EEA citizens.

Public attitudes towards immigrants are relatively positive and according to the official statistics they are improving every year. Norway is not one of the main European destinations for immigrants; it is, however, an interesting destination. Considering the central position in terms of Scandinavian immigration policy, it can offer for example easier process of naturalization than restrictive Denmark. On the other hand compared to liberal Sweden that might have gone too liberal to preserve current state, it can offer certain stability.

Použitá literatura

Monografie

BROCHMANN, Grete a Knut KJELDSTADLI. *A history of immigration: the case of Norway 900-2000*. Oslo: Universitetsforlaget, 2008, 328 s. ISBN 978-821-5013-138.

BRUBAKER, William R. *Citizenship and nationhood in France and Germany*. Cambridge: Harvard University Press, 1998, 288 s. ISBN 978-0674131781.

CASTLES, Stephen; DE HAAS, Hein; MILLER, Mark J. *The age of migration*. The Guildford Press, 2014, 401 s. ISBN 978-0-230-35577-4.

KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007, 140 s. ISBN 978-0-19-929801-3.

RYDGREN, Jens. *From tax populism to ethnic nationalism: radical right-wing populism in Sweden*. New York: Berghahn Books, 2006, 160 s. ISBN 18-454-5218-6.

Periodická literatura

BURSELL, M. The Multiple Burdens of Foreign-Named Men--Evidence from a Field Experiment on Gendered Ethnic Hiring Discrimination in Sweden. *European Sociological Review*. [online]. 2014, 30 (3), s. 399-409. [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://esr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/esr/jcu047>>.

CASTLES, S. International migration at the beginning of the twenty-first century. *International Social Science Journal*. [online]. 2000, vol. 52, issue 165, s. 269-281. [cit. 13. 2. 2016]. Dostupné z www: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2451.00258/pdf>>.

GULLESTAD, Marianne. Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. 2002, 8 (1), s. 45-63.

IVARSFLATEN, Elisabeth a Frøy GUDBRANDSEN. The populist radical right in Western Europe. *Europa Regional Surveys of the World* [online]. 2014. S. 1-5. [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z www: <http://www.en.cgs.aau.dk/digitalAssets/115/115204_the-populist-radical-right-in-western-europe.pdf>

MIDTBØEN, Arnfinn H. The Invisible Second Generation? Statistical Discrimination and Immigrant Stereotypes in Employment Processes in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2013, 40 (10), 1657-1675. Dostupné z www: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369183X.2013.847784>>.

MIDTBØEN, Arnfinn H. Citizenship, integration and the quest for social cohesion: nationality reform in the Scandinavian countries. *Comparative Migration Studies*. 2015, 3(3), s. 1-15.

Elektronické zdroje

Applications for asylum received, 2015. *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1451894593595/Inkomna+ansökningar+om+asyl+2015+-+Applications+for+asylum+received+2015.pdf>>.

Applying for protection (asylum) in Norway. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/want-to-apply/protection-asylum/protection-asylum-in-norway/>>.

Asylum applications lodged in Norway by citizenship, sex and age. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylum-applications-lodged-in-norway-by-citizenship-sex-and-age/>>.

Asylum decisions by citizenship and outcome. *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/statistics/asylvedtak-etter-statsborgerskap-og-utfall-2015/#aboutTheStatistics>>.

Asylum decisions, 2015. *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aad/1451894587413/Avgjorda+asylärenden+2015+-+Asylum+desicions+2015.pdf>>.

Asylum Seekers. *The UN Refugee Agency* [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.unhcr.org/pages/49c3646c137.html>>.

Asylum applications per 100,000 local population, 2015 [online]. *Eurostat*. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>>.

CAPPELEN, Ådne, Jørgen OUREN a Terje SKJERPEN. Effects of immigration policies on immigration to Norway 1969-2010. *Statistics Norway* [online]. 2011. S. 4 [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/statistics-and-analysis/research-and-development-reports/effects-of-immigration-policies-on-immigration-to-norway-1969-2010-2011/>>.

CLANTE BENDIXEN, Michala. Afghans and Iraqis are more often rejected in Denmark. In: *Refugees.dk* [online]. 2015. [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://refugees.dk/en/focus/2015/november/afghans-and-iraqis-are-more-often-rejected-in-denmark/>>.

Denmark places anti-migrant adverts in Lebanon newspapers. *BBC.com* [online]. 2016. [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34173542>>.

Europe: Syrian Asylum Applications. *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 18. 9. 2016]. Dostupné z www: <<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>>.

First instance decisions on applications by citizenship, age and sex; annual aggregated data (rounded). *Eurostat* [online]. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/migr_asydcfst>.

Five main citizenships of first time asylum applicants, 4th quarter 2015. *Eurostat*: *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/4/4c/Five_main_citizenships_of_first_time_asylum_applicants%2C_4th_quarter_2015.png>.

Internally Displaced People Figures. *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.unhcr.org/pages/49c3646c23.html>>.

Resettlement refugees (quota refugees). *Udi.no*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<https://www.udi.no/en/word-definitions/resettlement-refugees/>>.

Tal på udlændingområdet pr. 31.03.2016. *Nyidanmark.dk*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/E3C50EA0-BD36-4DDD-9C8D-7AAF44DE1F12/0/seneste_tal_udlaendingeomraadet.pdf>.

You cannot choose the country where your application for asylum is examined (the Dublin Regulation). *Migrationsverket.se*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/Applying-for-asylum/You-cannot-choose-the-country-where-your-application-for-asylum-is-examined-the-Dublin-Regulation.html>>.

Syria Regional Refugee Response. *The UN Refugee Agency*. [online]. [cit. 17. 9. 2016]. Dostupné z www: <<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>>.

The Dublin Regulation. *Nyidanmark.dk*. [online]. [cit. 29. 4. 2016]. Dostupné z www: <https://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/asylum/asylum_process/dublin_conventionen.htm>.

The 1951 Refugee Convention. *The UN Refugee Agency*. 1951. [online]. [cit. 12. 1. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>>.

Údaje statistických úřadů

DANMARKS STATISTIK. Migration to and from Denmark. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/flytninger/flytninger-til-og-fra-udlandet>>.

DANMARKS STATISTIK. Population 1. January by citizenship, ancestry, country of origin and time. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.statbank.dk/statbank5a/SelectOut/PxSort.asp?file=201641116220170968103FOLK2&PLanguage=1&MainTable=FOLK2&MainTablePretext=Population%201.%20January&potsize=474>>.

DANMARKS STATISTIK. Elections to the Folketing. [online]. [cit. 10. 03. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/valg/folketingsvalg>>.

DANMARKS STATISTIK. Elections to the European Parliament. [online]. [cit. 10. 03. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.dst.dk/en/Statistik/emner/valg/europa-parlamentsvalg>>.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Population and population changes 1749-2016. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Population/Population-composition/Population-statistics/Aktuell-Pong/25795/Yearly-statistics--The-whole-country/26046/>.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Foreign-born persons by country of birth, age and year. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101E/UtrikesFoddaR/sortedtable/tableViewSorted/?rxid=11b372bf-c9a2-429b-9a95-9e6a0c7d2377>.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN. Labour Force Surveys (LFS) Annual averages 2015. [online]. [cit. 16. 04. 2016]. Dostupné z www: <http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Labour-market/Labour-force-surveys/Labour-Force-Survey-LFS/Aktuell-Pong/23272/Behallare-for-Press/399404/>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Migrations, 2015. [online]. [cit. 27. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/flytting>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents, 1 January 2008 [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2008-04-29>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents. [online]. [cit. 11. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbef>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Immigrants by reason for immigration, 1 January 2015. [online]. [cit. 12. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvgrunn>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Facts about education in Norway 2016. [online]. [cit. 16. 04. 2016]. Dostupné z www: <https://ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/253129?_ts=153891d2918>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Registered unemployment, 2015. [online]. [cit. 17. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/statistikker/regledig>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Unemployment among immigrants, register-based, Q4 2015. [online]. [cit. 17. 04. 2016]. Dostupné z www: <<http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/statistikker/innvarbl>>.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. Attitudes towards immigrants and immigration, 2015.

[online]. [cit. 17. 04. 2016]. Dostupné z www:

<<http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvhold>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Důvody pro imigraci do Norska v roce 2014 (graf)

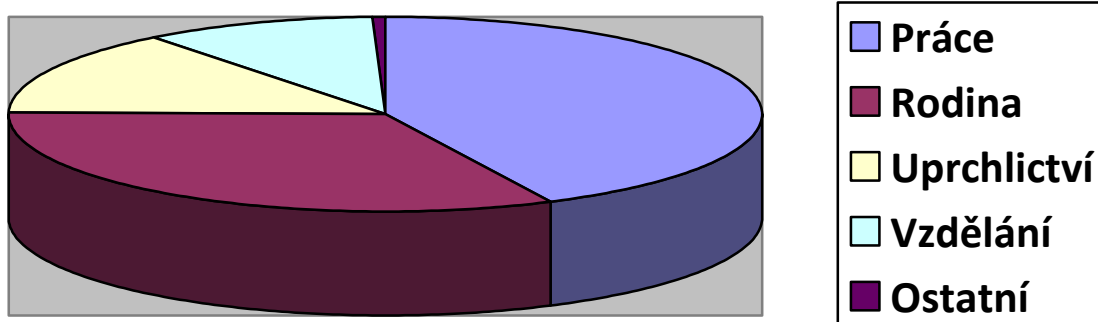
Příloha č. 2: Úspěšnost politických stran v letech 1990-2010 (tabulka)

Příloha č. 3: Vývoj imigrace v Dánsku v letech 2008-2016 (graf)

Příloha č. 4: Srovnání imigračních a azylových dat za rok 2016 (graf)

Přílohy

Příloha č. 1: Důvody pro imigraci do Norska v roce 2014 (graf)

Příloha č. 2: Požadavky v procesu naturalizace ve Skandinávských zemích (tabulka)

	Švédsko	Norsko	Dánsko
Minimální délka trvalého pobytu	5 let	7 let	9 let
Zkouška z oficiálního jazyka	NE	NE, ALE (výuka probíhá v rámci povinného 600-hodinového kurzu)	ANO
Zkouška z reálií dané země	NE	NE, ALE (výuka probíhá v rámci povinného 600-hodinového kurzu)	ANO
Dvojitý občanství	ANO	NE	NE
Přísaha věrnosti	NE	ANO, ALE... (přísaha věrnosti je součástí ceremonie, ta je ale nepovinná)	ANO

Příloha č. 3: Vývoj imigrace v Dánsku v letech 2008-2016 (graf)⁷³

⁷³ DANMARKS STATISTIK. Immigration by time. [online]. [cit. 07. 05. 2016]. Dostupné z www: http://www.statbank.dk/statbank5a/Graphics/MakeGraph.asp?gr_type=0&gr_width=1450&gr_height=700&gr_fontsize=11&menu=y&PLanguage=1&pxfile=201658194142172032832VAN1KVT.px&wload=1450&hload=700&rotate=&maintable=VAN1KVT.

Příloha č. 4: Srovnání imigračních a azylových dat za rok 2016 (graf)

